

Зертханалық жұмыс №12

Құстардың ішкі және
сыртқы құрылысы

Систематикасы:

Тип тармағы – омыртқалылар *Vertebrata*

Класс – құстар, *Aves*

Отряд – көгершінтәрізділер *Columbiformes*

Өкілі - *Columba livia*

Құрал-жабдықтар:

- 1) Құстар (өлтірілген)
- 2) дайын препараттар: ішкі құрылысы ашылған құстар, ас-қорыту жүйесі, инъекцияланған қан жүйесі, зәр шығару органдары, көбею органдары, ми құрылысы.
- 3) әр түрлі құстар түрлерінің қаңқасы.
- 4) кестелер: құстардың сыртқы бейнесі; құстар денесіндегі қауырсынның орналасуы; құстардың ішкі органдарының орналасуының жалпы көрінісі; ас-қорыту жүйесі, қан жүйесі, зәр шығару органдары; бастың ми құрылысы.
- 5) Буландырылған құралдар (скальпель, қайшы, пинцет, ине, канцелярлық түйрегіштер.
- 6) Тостағандар.

Тапсырма:

Сыртқы құрылысы: дененің бас, мойын, кеуде құйрық бөліктеріне бөлінген түрі, артқы және алдыңғы аяқтары; қабықтары; ауыз қуысы; тіл; қыпылық перенонкасы бар көздер; есту бөлімі; мұрын қуысы; көкірек қуысы; жамбас тіндері.

Ас қорыту жүйесі: ауыз қуысы, тіл, жұтқыншақ, қарын, он екі елі, жуан, жіңішке, тік ішектері; бауыр.

Тыныс алу органдары: кеңірдек қуысы, трахея, бронхтар, өкпе.

Қан жүйесі: үш бөлікті жүрек (екі жүрекше мен қарынша) қарыншадағы толық емес шектеумен, аортаның екі шеңбері; өкпенің артериясы. Суреттер мен препараттар бойынша қан айналымның схемасын бақылаңыз.

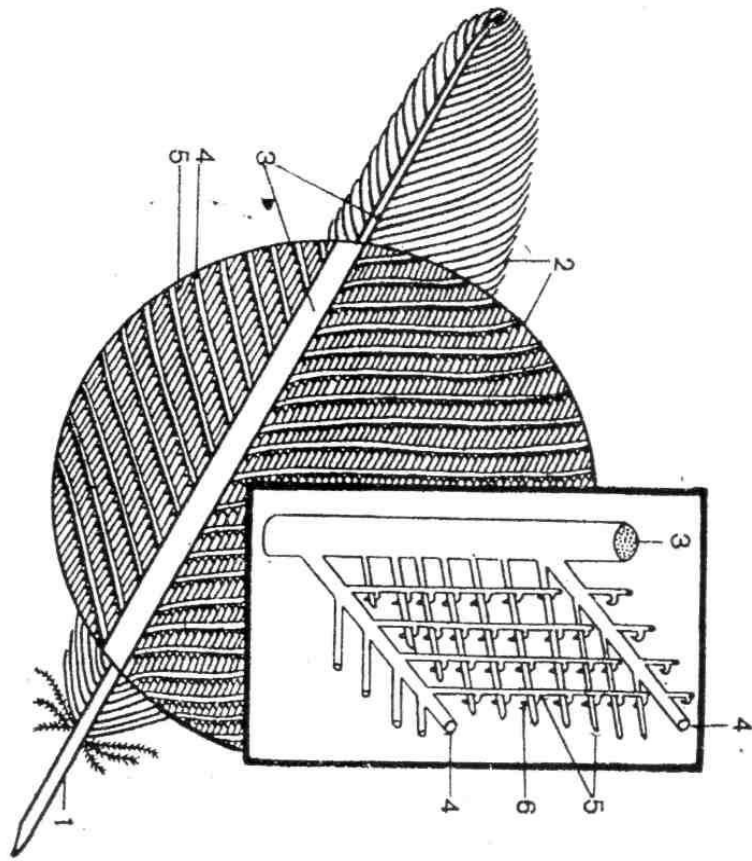
Зәр шығару органдары: бүйректер, несеппағар, клоака.

Көбею органдары.

Орталық жүйке жүйесі: бастың миы (алдыңғы мидың екі үлкен бөліктері, аралық. Орталық ми. Мишық, созылған ми), ми бөліктерінің, омыртқа миы.

Суреттерін салу:

- ⊙ Ішкі органдарының жалпы орналасуы.
- ⊙ Бастың ми бөліктері.
- ⊙ Қан жүйесінің схемасы (үй жұмысы)

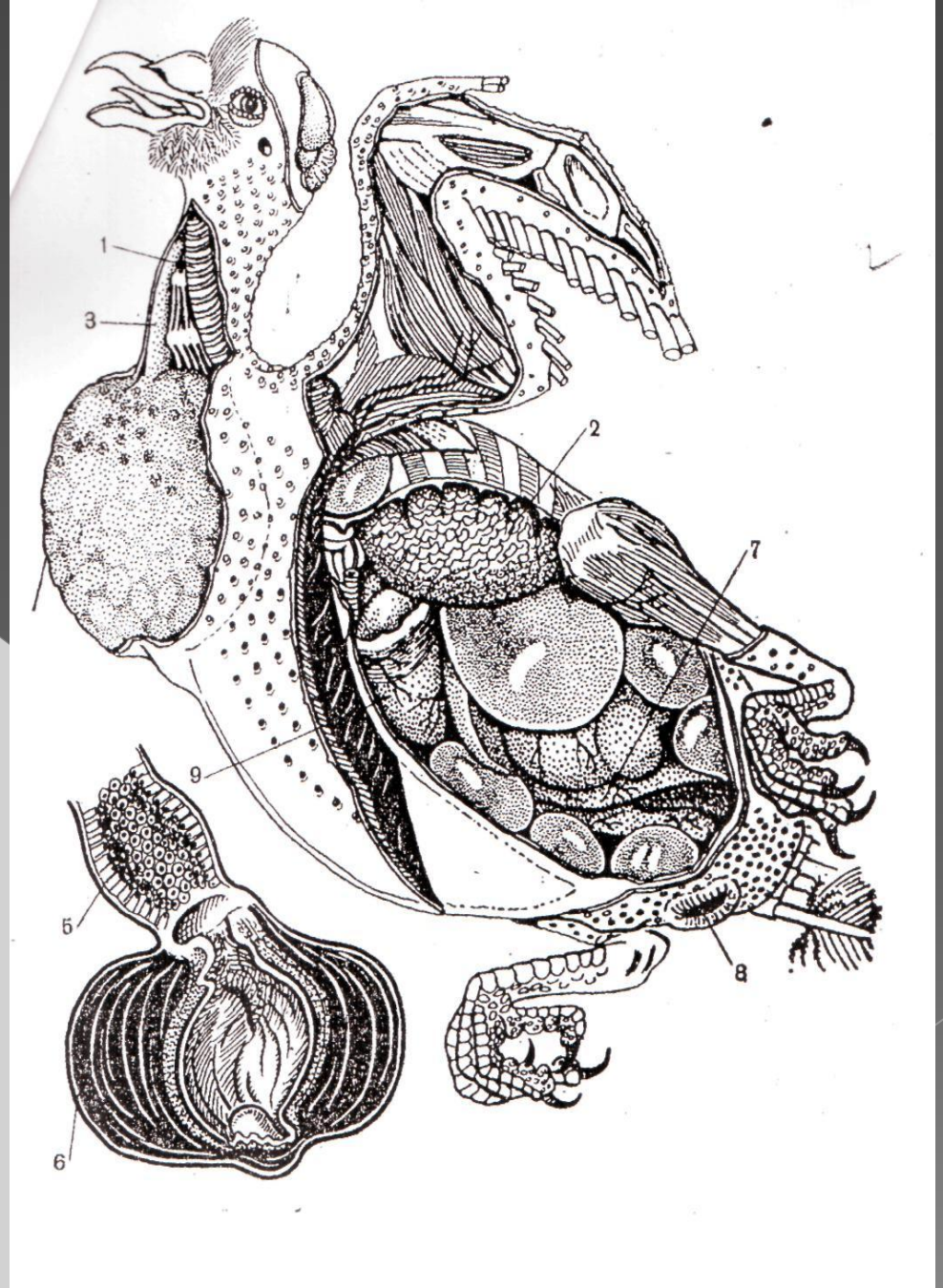

Құс қауырсынының
құрылысы:

1-қалам; 2-пәр;
3-қауырсын
сағағы; 4-бірінші
реттегі қауырсын
қылтанағы; 5 –
мұртша; 6-ілмек

Сойылған көгершін:

- 1-трахея; 2-өкпе;
- 3-өңеш; 4-жемсау;
- 5-безді қарынша;
- 6-бұлшықет қарыншасы;
- 7-ішек; 8-клоака;
- 9-жүрек

*Құстардың тыныс
алу органдары:*

1-трахея;

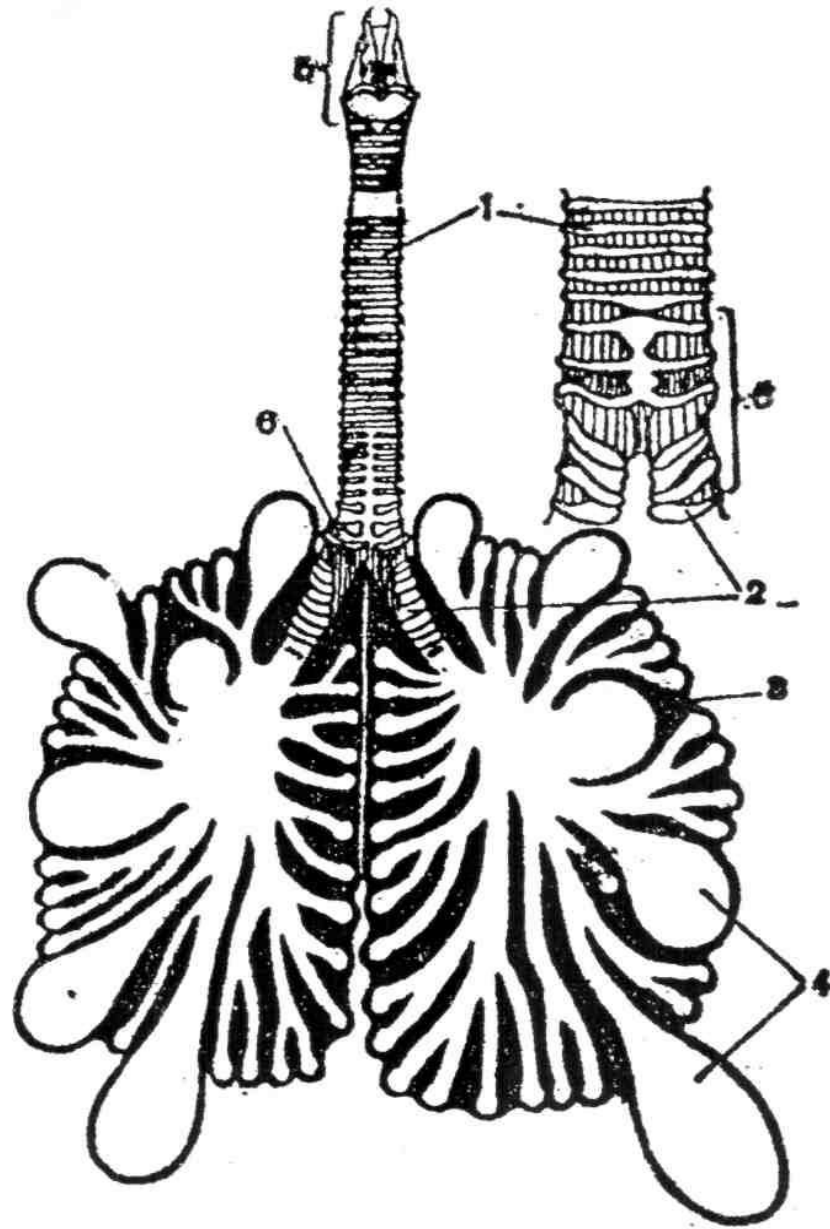
2-бронхылар;

3-өкпе;

4-ауа қапшығы;

5-жоғарғы кеңірдек;

6-төменгі кеңірдек.

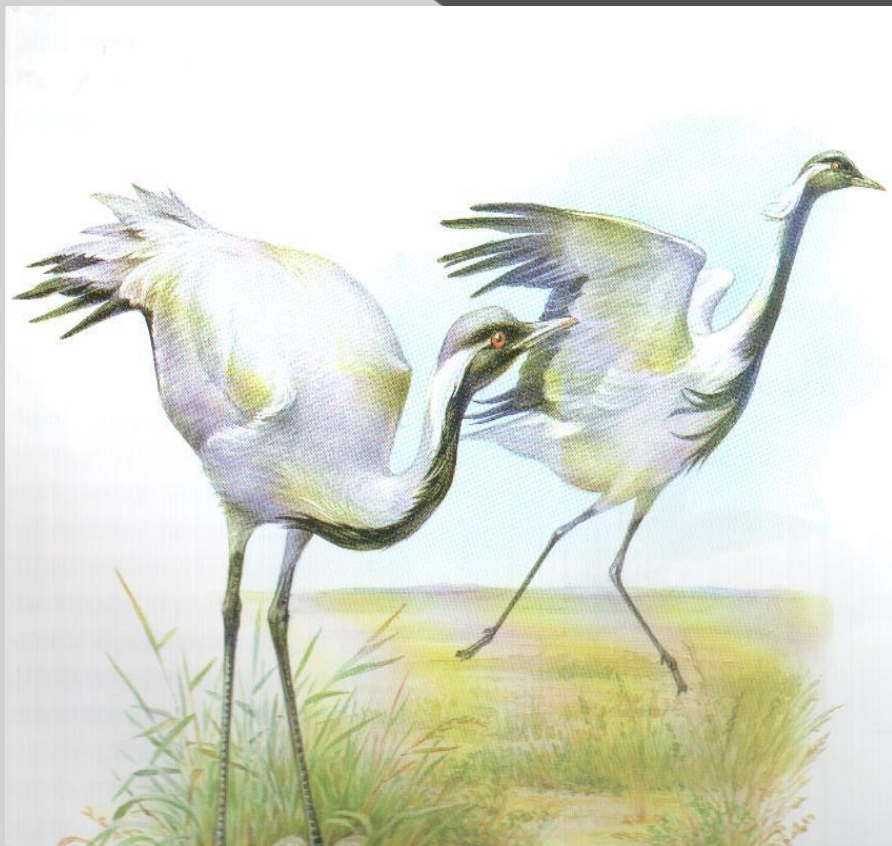

ТҮЗКЕПТЕР

Қазақстанда тек 3 жерде ғана, оның екеуі – орманды дала аймағында, Жайық өзені аңғарында және Қостанайға жақын Аманқарағай орманында кездеседі. Жеке жұп болып ұялайды, қалған уақытта топ болып жүреді.

АҚБАС ТЫРНА

Бұл құс қазақ даласының белгісі болып есептеледі. Қазақстан Қызыл кітабына енгізілген, бірақ 1991-ші жылдан бастап оны жасыл түсті беттеріне шығарды, өйткені олардың саны қалпына келуде.

ДАЛА ҚЫРАНЫ

Қызыл кітапқа
енгізілген. Барлық
далада және шөлейтті
аймақтарды
мекендейді. Негізгі
қорігі – кіші
сарышұнақ. Дала
қыраны дала
ландшафтың әшекейі
болып табылады.